

A MAGYAR SZAKOS OSZTATLAN TANÁRKÉPZÉS ZÁRÓSZIGORLATÁNAK ELJÁRÁSI RENDJE

A tanárképzésben részt vevő hallgatók szakmai képzésüket a **10. félév végén** zárják le. Ennek részeként az egyik szakjukon szakdolgozatot írnak, melyet **záróvizsga** keretében megvédenek, míg a másik szakjukon **zárószigorlatot** kell teljesíteniük.

Azok a hallgatók, **akik a szakdolgozatukat magyar nyelvészetből vagy irodalomból készítik**, a 10. félév végén **záróvizsgát tesznek**, amely viszont csak **az egyik szakfélre** korlátozódik. A szakdolgozatukat nyelvészetből készítők tehát nyelvészetből, a szakdolgozatukat irodalomból készítők pedig irodalomból teszik le a záróvizsgát. (A szakdolgozat elkészítésével kapcsolatos tudnivalókat és a záróvizsga menetét külön eljárásrendek szabályozzák, melyek mindkét Intézet honlapján elérhetőek.)

Azok a hallgatók, **akik szakdolgozatukat a másik szakjukból írják**, a magyar szakos **zárószigorlatot mindkét szakfélből** (irodalomból és nyelvészetből) egyaránt teljesítik. A zárószigorlat tehát két részből, egy irodalmi és egy nyelvészeti szóbeli számonkérésből áll. A szigorlat két részére egy napon, két-két fős nyelvészeti és irodalmi bizottság előtt kerül sor.

Az irodalmi zárószigorlat követelményei, menete és értékelése

Az irodalmi zárószigorlat nem tételesen kéri számon az elsajátított tudásanyagot, hanem az alkalmazott tudást méri: azt a készséget vizsgálja, hogy a hallgató mennyiben tudja komplex módon mozgósítani az ötéves képzése során megszerzett átfogó irodalom- és kultúratudományi ismereteit, irodalomelméleti tudását, magyar és világirodalmi tájékozottságát, műelemző képességét.

I. **A hallgató** az előzetes, otthoni felkészülés első lépéseként **kiválaszt egy szépirodalmi szöveget, amelyet a vizsgán kíván átfogóan elemezni és bemutatni**. A kiválasztott műből kiindulva – a vizsga menetében megadott szempontok alapján – komplex irodalomtudományos kiselőadást készít, melyet ppt-diasorral prezentál a vizsgán.

A szépirodalmi mű kiválasztásának főbb szempontjai:

- 1, a szépirodalmi mű lírai, drámai, verses vagy prózaepikai alkotás egyaránt lehet, a magyar és a világirodalom bármely korszakából;
- 2, olyan művek választhatók, melyek szerzői szerepeltek az irodalomtörténeti vizsgák kötelező olvasmánylistáján, vagy amelyeket a szemináriumi órák valamelyikén, egyéb előadásokon tárgyaltak;
- 3, a hallgatók az Intézet bármely oktatójával konzultálhatnak a mű kiválasztásával és a témakifejtéssel kapcsolatban. A konzultáció nem kötelező.

II. A vizsga során a hallgató 10–15 perces szóbeli kiselőadás formájában

1, **irodalomtörténeti kontextusba helyezi** a választott művet (lehetséges szempontok: a szöveg alkotói életműben, irodalomtörténeti korszakban elfoglalt helye; korstílushoz,

stílusirányzathoz, különféle hagyományokhoz, eszmei-filozófiai tradíciókhoz, beszédmódokhoz, intertextusokhoz való kapcsolódása stb.);

2, röviden felvázolja a **választott szöveg műfaji** vagy **poétikai (retorikai-narratológiai) felépítettségét**, végig törekedve a szaktudományos fogalomhasználatra,

3, valamint **felveti egy elméleti** (irodalomelméleti irányzathoz kapcsolódó, olvasáselméleti, kultúratudományos stb.) **kiindulású szövegolvasás** lehetőségét: röviden ismerteti a választott elmélet szemléleti és fogalmi rendszerét, és bemutatja az ezekből nyert lehetséges értelmezési szempontokat.

III. Az előzetes készülés során a **hallgató kiválaszt és felhasznál legalább három szaktanulmányt**, amely segíti a kérdéskörök kifejtését. E három szakirodalmi munka pontos könyvészeti adatait a ppt-prezentáció végén meg kell adnia. Értelemszerűen a választott témához és kifejtéséhez kapcsolódó korábbi tanulmányainak – előadások és szemináriumok – anyagát is használja a felkészülés során: a vizsga elvárja az ötéves képzés során elsajátított tudásanyag szakszerű gyakorlati alkalmazását.

IV. Az irodalmi vizsga időtartama maximum 20 perc: ebből 10–15 percben a hallgató a megadott szempontok szerint bemutatja választott témáját, majd 5–10 percben válaszol a vizsgáztatók kérdéseire. A kérdések a témakifejtés történeti, elméleti, poétikai kontextusaira, valamint a felhasznált szaktanulmányokra egyaránt vonatkozhatnak.

V. A ppt-prezentáció anyagát a vizsgát követően le kell adni a vizsgáztatóknak, mivel ez is részét képezi az értékelésnek. A prezentáció anyaga önálló szellemi munkának számít, ezért a plágiummal kapcsolatos előírások ugyanúgy érvényesek rá, mint a szakdolgozat esetében.

VI. Az értékelés szempontjai

1, **Szakmai tudás, jártasság:** mennyire megalapozott a hallgató szakmai tudása, és hogyan tudja alkalmazni a tanulmányai során elsajátított ismereteket és készségeket; mennyiben képes átlátni és ismertetni irodalomtörténeti, poétikai és elméleti összefüggéseket; illetve, mennyire képes szakszerű fogalmisággal irodalmi műről és jelenségekről beszélni. (15 pont)

2, **Értelmezői készség:** műelemző érzékenység; az irodalmi szövegek szorosabb és tágabb kontextusainak interpretációja; szaktanulmányok gondolatiságának sajátjátétele, alkalmazása. (5 pont)

3, **Előadási-kommunikációs képesség:** mennyire képes a hallgató az önállóan elkészített anyagot logikusan, érhetően és szakmailag igényesen előadni, önállóan mozogni a megadott kontextusok, nézőpontok között; hogyan tud válaszolni a vizsgáztatók kérdéseire. (5 pont)

A nyelvészeti zárószigorlat követelménye és tárgykörei

Nyelvészetből a zárószigorlat adott **tárgykörökből** történő szóbeli vizsgából áll. Az alább megadott tíz tárgykör közül a hallgatónak előzetesen **hármat** kell választaniuk (amit a vizsgára jelentkezéskor jeleznek). A választott tárgykörökre a hallgatók a kapcsolódó előadások, szemináriumok anyagából, és a megadott szakirodalomból készülnek fel.

Zárószigorlati tárgykörök nyelvészetből

1. Hangtan

a. A magánhangzók fonetikai és fonológiai rendszere. A magánhangzó-harmónia és a „magánhangzótörvények” a magyarban.

Szakirodalom:

Gósy Mária 2004. *Fonetika, a beszéd tudománya*. Osiris Kiadó, Budapest. 9–70, 251–252.

Kassai Ilona 1998. *Fonetika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 43–54, 99–111, 140–142.

Papp István 1966. Hangtörvények a magyarban. In: Papp István: *Leíró magyar hangtan*. Tankönyvkiadó, Budapest. 121–131.

b. A mássalhangzók fonetikai és fonológiai rendszere. A beszédlánc alkalmazkodási folyamatai (a „mássalhangzótörvények” a magyarban).

Szakirodalom:

Gósy Mária 2004. *Fonetika, a beszéd tudománya*. Osiris Kiadó, Budapest. 9–58, 70–84, 148–163, 253–254.

Kassai Ilona 1998. *Fonetika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 43–54, 112–127, 169–187.

Papp István 1966. Hangtörvények a magyarban. In: Papp István: *Leíró magyar hangtan*. Tankönyvkiadó, Budapest. 131–145.

2. Alaktan

a. A magyar névszótövek rendszere és története.

b. A magyar névszóragozás és -jelezés rendszere és története.

Szakirodalom:

Benkő Loránd főszerk. *A magyar nyelv történeti nyelvtana I*: 160–187, 259–318; *II/1*: 239–267, 321–410.

3. Mondattan

a. A mondatelemzés szempontjai és kategóriái (példákkal).

b. A mellérendelés és az alárendelés a szintagmák és az összetett mondatok szintjén (a mellérendelés típusai, kötőszói; az alárendelés grammatikai eszközei, típusai példákkal).

Szakirodalom:

Keszler Borbála szerk. *Magyar grammatika*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2000. 347–530.

4. Szövegtan

a. A szöveg textualitása (fogalmak, összefüggések, az utaló elemek tipológiája, példákkal).

b. A szövegösszefüggés grammatikai (konnexitást teremtő), szemantikai (kohéziós) és pragmatikai (koherenciát teremtő) eszközei (példákkal).

Szakirodalom:

Szikszainé Nagy Irma 1999. *Leíró magyar szövegten.* Budapest, Osiris Kiadó. 55–73, 137–241.

5. Jelentéstan

a. A jelentés leírásának módjai. A kognitív szemantika és a prototípuselmélet.

b. A beszédaktuselmélet.

Szakirodalom:

Austin, John L. 2001. Tetteért szavak. In: Pléh Csaba szerk. *Nyelv – Kommunikáció – Cselekvés.* Budapest, Osiris Kiadó. 29–42.

Kiefer Ferenc é. n. *Jelentéselmélet.* Budapest, Corvina. 13–37, 65–120.

Searl, John 2001. Közvetett beszédaktusok. In: Pléh Csaba szerk. *Nyelv – Kommunikáció – Cselekvés.* Budapest, Osiris Kiadó. 62–81.

Szili Katalin 2004. *Tetté vált szavak.* Budapest, Tinta Könyvkiadó. 39–84.

6. Szociolingvisztika

a. A szociolingvisztika mint nyelvészeti paradigma és a nyelvek, nyelvváltozatok, stílusváltozatok kérdése a szociolingvisztikában.

Szakirodalom:

Sándor Klára 1999. A hiányzó paradigma. *Magyar Tudomány* 1999/11: 1387–1392.

Sándor Klára 1999. A megtalált paradigma. *Magyar Filozófiai Szemle* 1999/4–5: 595–606.

Sándor Klára 2001. Szociolingvisztikai alapismeretek. In: Sándor Klára szerk.: *Nyelv, nyelvi jogok, oktatás.* Szeged. 7–48.

Wardhaugh, Ronald 1995. Regionális dialektusok. Társadalmi dialektusok. Stílusok és regiszterek. In: Wardhaugh, Ronald: *Szociolingvisztika.* Budapest. 41–50.

b. A nyelvi megőrzés, a lingvicizmus és a nyelvi hátrányos helyzet.

Szakirodalom:

Kontra Miklós 2006. A magyar lingvicizmus és ami körülveszi. In: Sipőcz Katalin–Szeverényi Sándor szerk.: *Elmélkedések nyelvekről, népekről és a profán medvéről. (Írások Bakró-Nagy Marianne tiszteletére).* Szeged. 83–106.

Réger Zita 2002. *Utak a nyelvhez.* 2. kiadás. Budapest. 89–152

Sándor Klára 2002. A nyelvi arisztokratizmus alkonya. In: Nyíri Kristóf szerk.: *Mobilközösség — mobilmegismerés.* Budapest. 67–77.

Sándor Klára–Langman, Juliet–Pléh Csaba 1998. Egy magyarországi ügynökvizsgálat tanulságai. (A nyelvváltozatok hatása a személypercepcióra). *Valóság* 1998/8: 29–40.

Wardhaugh, Ronald 1995. Bernstein és a „kódok”. In: Wardhaugh, Ronald: *Szociolingvisztika.* Budapest. 294–299.

7. Nyelvtörténet

a. A magyar nyelv történetének korszakai és a nyelvemlékek (szórványemlékek, szövegemlékek).

b. A nyelvi változások általános kérdései.

Szakirodalom:

Bárczi Géza–Benkő Loránd–Berrár Jolán 1967. *A magyar nyelv története.* Budapest, Tankönyvkiadó. 10–53.

Benkő Loránd 1980. *Az Árpád-kor magyar nyelvű szövegemlékei.* 19–32.

Benkő Loránd 1988. *A történeti nyelvtudomány alapjai.* Budapest, Tankönyvkiadó. 37–48, 63–77, 183–227.

Hoffmann István 2010. *A Tihanyi alapítólevél mint helynévtörténeti forrás*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó. 43–64, 126–140.

Kiss Jenő–Pusztai Ferenc szerk. 2003. *Magyar nyelvtörténet*. Budapest, Osiris Kiadó. 15–19.

8. Finnugrisztika

a. A magyar nyelv rokonsága.

Szakirodalom:

Bereczki Gábor 1998. *A magyar nyelv finnugor alapjai*. Budapest. 29–34, 67–97.

Honti László 2010. A történeti-összehasonlító nyelvtudományról dióhéjban. In: *A nyelvrokonságról. Az török, sumer és egyéb áfium ellen való orvosság*. Budapest. 13–30.

Pusztay János 1977. *Az „ugor–török” háború után*. Budapest. 9–92, 108–136.

b. A finnugor nyelvek mai helyzete.

Szakirodalom:

Csepregi Márta 1998. Kérdések a nyelvrokonságról. In: *Finnugor kalauz*. Budapest. 9–18.

Maticsák Sándor 2011. A finnugor (uráli) népek helyzete Oroszországban. In: *Debreceni Szemle 19/2*: 160–169.

Pusztay János 2006. *Nyelvével hal a nemzet. Az oroszországi finnugor népek jelene és jövője 11 pontban*. Budapest. 43–53, 65–97.

Szanukov, Ksenofont 2000. Oroszország finnugor népei. In: *Nyelvrokonaink*. Budapest. 121–178.

9. Névтан

a. Régi magyar helynévadás.

b. Régi magyar személynévadás.

Szakirodalom:

Bárczi Géza–Benkő Loránd–Berrár Jolán 1967. *A magyar nyelv története*. Budapest, Tankönyvkiadó. 374–388.

Hoffmann István 2003. *Magyar helynévkutatás*. 160–204.

J. Soltész Katalin 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 10–43.

Tóth Valéria 2001. *Névrendszertani vizsgálatok a korai ómagyar korban*. Debrecen. 11–65.

Tóth Valéria 2016. *Személynévadás és személynévhasználat az ómagyar korban*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó. 11–74.

10. Dialektológia

a. A magyar nyelvjárások a 20. század második felében.

b. A nyelvjáráskutatás módszertani kérdései.

Szakirodalom:

Balogh Lajos–Fodor Katalin 2001. A nyelvjárási anyaggyűjtés. In: Kiss Jenő szerk., *Magyar dialektológia*. Budapest, Osiris Kiadó. 157–174.

Balogh Lajos–Hegedűs Attila–Juhász Dezső 2001. A magyar nyelvjárások a 20. század második felében. In: Kiss Jenő szerk., *Magyar dialektológia*. Budapest, Osiris Kiadó. 257–408.

Juhász Dezső 2001. A nyelvföldrajz. A nyelvföldrajz magyar eredményei. In: Kiss Jenő szerk., *Magyar dialektológia*. Budapest, Osiris Kiadó. 92–130.

A zárószigorlat értékelése, érdemjegye

A zárószigorlat értékelése pontrendszerben történik. A magyar szakos zárószigorlat maximális pontszáma 50 pont, ez 25–25 pont arányban oszlik meg a nyelvészeti és az irodalmi vizsga

**DEBRECENI
EGYETEM**

**BÖLCÉSZETTUDOMÁNYI KAR
MAGYAR IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNYI INTÉZET**

H-4032 Debrecen, Egyetem tér 1. × Postai cím: H-4002 Debrecen, Pf.: 400

Tel.: 52/512-900/22220 × Fax: 52/512-934

e-mail: irodalom@arts.unideb.hu × honlap: irodalom.arts.unideb.hu

között: a hallgató a két vizsgán elért összpontszáma alapján kapja meg a zárószigorlat érdemjegyét, amely bekerül a szigorlat jegyzőkönyvébe.

Ponthatárok: 50–44: jeles; 43–36: jó; 35–28: közepes, 27–21: elégséges; 20– elégtelen